

Van aanvang is het de bedoeling geweest de woningen aan de Vinkenkaade te verhuren en uit de opbrengst van die huur en van het sinds 1852 in bezit zijnde kapitaal, na aftrek van eventuele onkosten, gedurende de winter uitdelingen van brandstoffen te doen aan 40 behoeftige gezinnen van alle gezindten uit het gerecht van Hogelanden (elk 240 turven). Bij gebrek aan deze 40 gezinnen, werden de armen van de gerechten van Rooddebrug en Lauwerecht erbij betrokken. Uit de rekeningen tot 1875 blijkt overigens niet, dat uitdelingen plaatsgehad hebben. Tussen 1876 en 1896 vinden we regelmatig „uitdelingsposten” in de rekeningen terug.

Op 17 februari 1942 wordt de fondatie opgeheven op last van de Commissaris voor niet-commercieele Ver-

enigingen en Stichtingen te 's-Gravenhage. Tot 30 december 1945 worden de gelden en woningen dan beheerd door de Stichting voor het Beheer van Volkswoningen, waarna de fundatie weer in ere hersteld wordt.

In april 1968 besluit men de huizen aan de Vinkenkaade af te stoten en te verkopen aan de gemeente Utrecht.

De „Kamer van Hogelanden” ziet zijn roeping echter nog niet eindigen, want op 22 oktober 1969 worden de panden Pallaesstraat 2 tot 8 aangekocht om arbeiders (geen „armen” meer) van een behoorlijk en - vooral - goedkoop onderdak te voorzien.

J. A. C. Mathijssen

IN MEMORIAM GIBO SMILDA

Op donderdag 8 april 1982 overleed in zijn huis, Wolter Heukelslaan 58, ons verdienstelijk medelid Gibo Smilda.

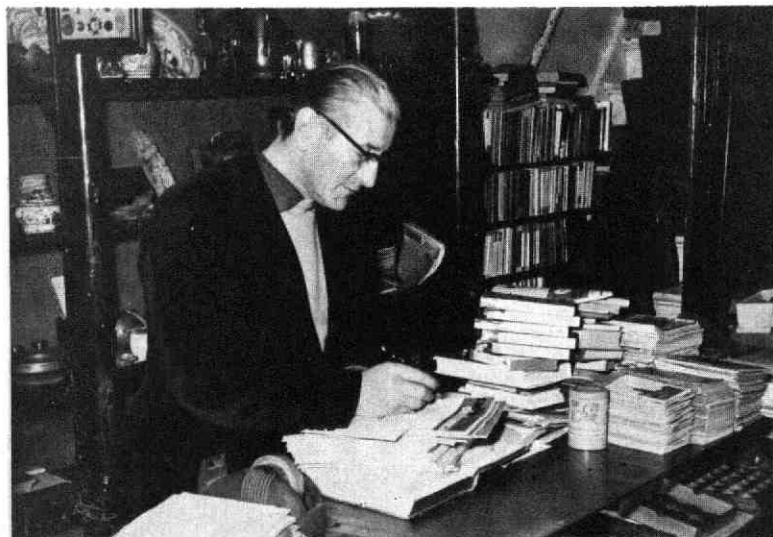
Al jaren behoorde hij tot de meer markante Oud-Utrechters en hij heeft zich voor de beoefening van de geschiedenis van onze stad grote verdiensten verworven zonder dat hij ooit zelf daarover heeft gepubliceerd.

Girbertus J. C. A. Smilda werd te Utrecht geboren op 15 juni 1907 uit het huwelijk van een Groningse vader en een Utrechtse moeder. Beiden waren van protestant katholiek geworden, maar hun zoon heeft al op jeugdige leeftijd met die geestelijke achtergronden gebroken. Hij noemde zichzelf atheïst, vrijdenker en anarchist. Dat is in heel zijn levensstijl tot uiting geko-

men: hij was graag eigen baas, sloot zich maar moeizaam bij organisaties aan en beschouwde stemmen als volksbedrog.

Smilda volgde op de kweekschool de opleiding tot onderwijzer, zonder dat hij later ooit voor de klas heeft gestaan. Hij heeft deze scholing gemeen met nogal wat begaafde generatie-genoten, ook in het Utrechtse. Aan die opleiding heeft hij in elk geval een veelzijdige belangstelling te danken gehad.

Ruim dertig jaar lang, al van vóór de Tweede Wereldoorlog, beheerde hij het curiositeiten- en boekenwinkel *Curio* aan de Voorstraat 55. Daarvóór had hij zijn handel enkele jaren in een pand aan de Hardebol-lenstraat. *Curio* was een eldorado voor snuffelaars en een trefpunt voor mensen met interesse voor de ge-

Smilda aan het werk in zijn winkel Curio (23 maart 1963).

schiedenis. Op 1 april 1972 ging het winkeltje in de bocht van de Voorstraat in andere handen over, maar het karakter dat Smilda eraan gegeven had bleef behouden.

Van de zondagse wandelingen met zijn vader had de jonge Smilda een ongeneselijke liefde voor zijn geboortestad opgelopen.

Op allerlei manieren heeft hij daaraan uiting gegeven. In 1972 kreeg de 65-plusser zijn handen volledig vrij voor een project waaraan hij al vier jaar eerder was begonnen: het straatnamenregister waarin, alfabetisch geordend en van historische kanttekeningen voorzien, alle zesduizend namen van Utrechts straten, pleinen en bruggen zijn opgenomen. Een voortzetting dus van N. van der Mondes *Beschrijving der stad Utrecht* (1844-1846).

Daartoe heeft hij talloze Utrechtse kranten vanaf het midden van de achttiende eeuw doorgenomen, maar ook de notulen van de vergaderingen van B. en W. vanaf 1830-1912, de notulen van de Raad en die van de Fabricage commissie. Via het Maandblad OU riep hij met succes om assistentie. Dat resulteerde in de totstandkoming van een kleine „Werkgroep Alfabetische Stadsbeschrijving“ die een tijdlang maandelijks bijeenkwam.

Vooraf het laatste jaar is er hard gewerkt om de op fiches gebrachte gegevens uit te typen en in ringbanden te verzamelen. Het karwei is op dit ogenblik precies op de helft van het alfabet, tot en met de letter M. Er staan nu op de leeszaal van de Gemeentelijke Archiefdienst 31 bruine ringbanden ter beschikking van de onderzoeker en de verwachting is dat de volledige reeks, waarvoor nog wel heel wat werk verzet zal moeten worden, zo'n 60 banden zal omvatten.

Dit monnikenwerk heeft Smilda veel voldoening gegeven, omdat hij met eigen ogen kon zien dat er geen dag voorbijging of zijn registers werden geraadpleegd.

Maar de „straten-bak“ was niet het enige Smilda-project op het Gemeentelijk Archief. Daarnaast was er ook nog zijn „instellingen-bak“, waarin hij beknopt de historische gegevens vastlegde van fundaties, gasthuizen, kloosters enz. in de stad. Ook dat zal nog verder moeten worden uitgewerkt.

Zijn veel geciteerde uitspraak: „Ik ben de goedkoopste ambtenaar“ heeft haar fundament vooral in het werk dat hij in het Gemeentelijk Archief ondernam als voortzetting van wat daar in 1910 was komen stil te liggen: de om-nummering van alle oude adressen in de Utrechtse buitenwijken - binnen de singels was dat al gebeurd - met daar achter de nieuwe adressen en huisnummers. Ook dat is een dienst waarvoor men hem nog steeds dankbaar is.

Hij had ook een uitgebreid dia-archief en een collectie van ruim 5000 ansichtkaarten van stad en omgeving.

Twee keer verschenen in het Utrechts Nieuwsblad artikelen over Smilda's activiteiten, op 6 november 1971 en op 4 april 1981.

Er bewoog zich een kring van enthousiaste medewerkers om hem heen, die hem geregeld informatie aan-

droeg. Hoe groot die kring was, bleek op de druk bezochte crematieplechtigheid, waarvoor geen uitnodigingen waren verstuurd.

Smilda was een volstrekt eerlijk mens, wie niets meer pijn gedaan zou hebben dan wanneer iemand hem op een leugen betrapte zou hebben. Overigens kon hij met zelfspot en badinerend zeggen: „Niets menselijks is mij vreemd“.

Veel toekomstige onderzoekers zullen van zijn werk blijven profiteren. Dr. Van Hulzen, die op de studiezaal van het Gemeentelijk Archief ruim tien jaar zijn buurman was, schreef:

„Hij wilde van niemand afhankelijk zijn, maar stond altijd voor anderen klaar“.

Ton H. M. van Schaik

HECASTUS

In 1538 werd door de scholieren van de Utrechtse Hiëronymusschool het latijnse zinnespel „Hecastus“ opgevoerd, dat geschreven was door de toenmalige rector Macropedius: „Een even stichtelijk als plezierig spel, waarin iedere zondaar - mits hij bedacht is op zijn heil - als in een spiegel kan bekijken, hoe hem door Christus na oprecht berouw een zalige, ja blijde dood geworden zal“.

444 Jaar later wordt dit zgn. latijnse school-drama, nu in een nederlandse vertaling van drs. F. C. van de Bilt, opnieuw in Utrecht gespeeld in het kader van het 600-jarig bestaan van de Domtoren. De opvoeringen vinden plaats in de Michaëlskapel en zijn een samenwerkingsproject van enkele professionele acteurs, Utrechtse amateurs (leden van de theatergroep Piek en anderen) en het muziekgezelschap Camerata Trajectina. Deze groep blaast „Hecastus“ (wat „iedereen“ betekent), een vrolijk spektakelstuk, nieuw leven in.

Iedere avond in de Domtoren (Michaëlskapel) van zaterdag 19 t/m woensdag 30 juni en zaterdag 3 juli 1982. Aanvang 21.00 uur. Kaarten à f 10,-. Reserveren dagelijks aan de kassa in de Dom van 10.30-17.00 uur, telefoon 91 95 40. Kaarten afhalen op de dag van de voorstelling van 10.30-17.00 uur of vanaf 20.00 uur.

In juni 1982 zal het Maandblad geheel gewijd zijn aan de viering van de 600ste verjaardag van de Domtoren. Dit themanummer wordt extra dik en om budgettaire- en tijdsredenen bleek het dan ook niet mogelijk om het Maandblad van mei met het gebruikelijke aantal pagina's te laten verschijnen. Maar dit gemis wordt in juni ruimschoots gecompenseerd, althans volgens

de redactie